UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

20 päivänä toukokuuta 2010*

Asiassa C-160/09,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Symvoulio tis Epikrateias (Kreikka) on esittänyt 1.4.2009 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.5.2009, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Ioannis Katsivardas – Nikolaos Tsitsikas OE

vastaan

Ypourgos Oikonomikon,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz (esittelevä tuomari) ja D. Šváby,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.3.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Ioannis Katsivardas – Nikolaos Tsitsikas OE, edustajinaan dikigoros E. Stamouli ja dikigoros S. Gikas,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään E. Leftheriotou, A. Vasilopoulou ja S. Papaïoannou,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato, P. Gentili,

– Euroopan komissio, asiamiehinään G. Valero Jordana ja I. Zervas,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan talousyhteisön sekä Cartagenan sopimuksen ja sen jäsenvaltioiden Bolivian, Kolumbian, Ecuadorin, Perun ja Venezuelan välisen yhteistyösopimuksen (jäljempänä yhteistyösopimus), joka on hyväksytty 4. 6.1984 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1591/84 (EYVL L 153, s. 1), 4 artiklaan sisältyvän suosituimmuuslausekkeen tulkintaa.

2 Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajana on Ioannis Katsivardas – Nikolaos Tsitsikas OE (jäljempänä Katsivardas), joka on Kreikan oikeuden mukaisesti perustettu yhtiö, ja vastapuolena on Ypourgos Oikonomikon (valtionvarainministeriö) ja joka koskee sen määrän palauttamista, jonka Katsivardas on maksanut Ecuadorista vuonna 1993 tuodun banaanierän tulliselvityksen johdosta Kreikan lainsäädännössä tuolloin voimassa olleena, banaaneista kannettavana valmisteverona.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainväliset sopimukset

Tullitariffeja ja kauppaa koskeva yleissopimus

3 Tullitariffeja ja kauppaa koskeva yleissopimus 1994 (jäljempänä vuoden 1994 GATT-sopimus), joka on Maailman kauppajärjestön perustamisesta tehdyn sopimuksen liitteenä 1A, on hyväksytty Uruguayn kierroksen (1986–1994) monenvälisissä kauppaneuvotteluissa laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta sen toimialaan kuuluvilla aloilla 22. 12.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1). Vuoden 1994 GATT-sopimuksen 1 artiklan a alakohdassa todetaan, että se rakentuu tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen 1947 (jäljempänä vuoden 1947 GATT-sopimus), sellaisena kuin se on korjattuna, lisättynä tai muutettuna sellaisten oikeudellisten asiakirjojen ehdoilla, jotka on saatettu voimaan ennen Maailman kauppajärjestön perustamisesta tehdyn sopimuksen voimaantuloa, määräyksistä.

4 Yksi vuoden 1947 GATT-sopimuksen määräyksistä, jotka on otettu osaksi vuoden 1994 GATT-sopimusta, on 1 artiklan 1 kohtaan sisältyvä suosituimmuuslauseke, jonka sanamuoto on seuraava:

”Tulleihin ja kaikenlaisiin muihin maksuihin, jotka on määrätty suoritettaviksi maahantuonnin tai maastaviennin yhteydessä tai tuonnista tai viennistä aiheutuvien

kansainvälisten maksusiirtojen yhteydessä, ja sellaisten tullien ja maksujen kantotapaan ja kaikkiin tuonnin ja viennin yhteydessä esiintyviin sääntöihin ja muodollisuuksiin sekä sisäisten maksujen soveltamiseen vientitavaroihin samoin kuin kaikkiin seikkoihin, joihin viitataan 3 artiklan 2 ja 4 kohdassa, kohdistuva mikä tahansa etu, suosinta, etuoikeus tai koskemattomuus, minkä jokin sopimuspuoli suo jollekin jostakin toisesta maasta peräisin olevalle tai sinne tarkoitetulle tuotteelle, on myönnettävä heti ja ehdoitta vastaavanlaiselle tuotteelle, joka on peräisin minkä tahansa muun sopimuspuolen alueilta tai on sinne tarkoitettu."

5 Vuoden 1947 GATT-sopimuksen 3 artiklan 2 kohta koskee sisäisiä veroja tai muita sisäisiä maksuja, kun taas kyseisen artiklan 4 kohdassa viitataan lakeihin, säädöksiin ja vaatimuksiin, jotka koskevat tuotteiden myyntiä, kaupaksi tarjoamista, ostoa, kuljetusta, jakelua ja käyttöä.

Yhteistyösopimus

6 Yhteistyösopimuksen, jonka teksti on osa asetusta N:o 1591/84, jolla yhteistyösopimus on hyväksytty, 1 artiklan mukaan "sopimuspuolet sitoutuvat toimivaltuuksiensa rajoissa ja ottaen huomioon yhteisen edun ja talouksiensa pitkän aikavälin tavoitteet harjoittamaan mahdollisimman laajaa taloudellista yhteistyötä, josta ei lähtökohtaisesti suljeta pois mitään alaa ja jossa otetaan huomioon sopimuspuolten erilaiset kehitysasteet". * Samassa artiklassa täsmennetään, että tämän yhteistyön tavoitteena on "yleisesti edistää niiden talouksien kehittymistä ja elintasojen parantumista".

* Tässä ja jäljempänä tuomiossa esitetyt lainaukset asetuksesta ja siihen sisältyvästä yhteistyösopimuksesta on suomennettu unionin tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

7 Yhteistyösopimuksen 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Suosituimmuusjärjestelmä

1. Sopimuspuolet myöntävät tavaroiden tuonnissaan ja viennissään toisilleen suosituimmuuskohtelun kaikilla seuraavilla aloilla:

– tullien ja erilaisten verojen soveltaminen, mukaan lukien näiden tullien ja verojen kantamistapa,

– säännökset, jotka liittyvät tulliselvitykseen, passitukseen, varastointiin tai laivaukseen,

– välittömät ja välilliset verot ja muut kansalliset verot,

– maksuja koskevat säännöt ja erityisesti valuutan myöntäminen ja maksujen siirrot,

– tavaroiden myyntiä, ostoa, kuljetusta, jakelua ja käyttöä sisämarkkinoilla koskevat asetukset.

2. Edellä 1 kohdan määräyksiä ei sovelleta:

a) etuihin, joita myönnetään naapurimaille raja-alueiden välisen kaupan edistämiseksi,

b) etuihin, joita myönnetään tulliunionin tai vapaakauppa-alueen luomiseksi tai tällaisen unionin tai alueen luomisen seurauksena, mukaan lukien edut, joita myönnetään Latinalaisen Amerikan alueellisen taloudellisen yhdentymisen alueella,

c) etuihin, joita myönnetään erityisille maille [vuoden 1947 GATT-sopimuksen] mukaisesti,

d) etuihin, joita Cartagenan sopimuksen jäsenvaltiot myöntävät joillekin maille [vuoden 1947 GATT-sopimuksen] yhteydessä kehitysmaiden välisistä kauppaneuvotteluista tehdyn pöytäkirjan mukaisesti.

3. Tämän artiklan soveltaminen ei vaikuta olemassa oleviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka perustuvat [vuoden 1947 GATT-sopimuksen] määräyksiin."

8 Yhteistyösopimuksen 5 artiklan, joka koskee yhteistyöstä vastaavaa sekakomiteaa, 2 kohdassa määrätään, että sekakomitean tehtävänä on muun muassa suositella ratkaisuja, jos sopimuspuolten kesken on erimielisyyttä tämän sopimuksen tulkinnasta ja täytäntöönpanosta.

9 Yhteistyösopimuksen liitteen II, jonka otsikkona on ”Kauppayhteistyötä koskeva julistus”, sanamuoto on seuraava:

”Tässä sopimuksessa tarkoitetun kauppayhteistyön puitteissa sopimuspuolet julistavat olevansa valmiita tutkimaan sekakomiteassa ja talouspolitiikkojensa yhteydessä kaupan alalla mahdollisesti esiintyvät erityisongelmat.”

Yhteistyötä koskeva puitesopimus

10 Euroopan talousyhteisön sekä Cartagenan sopimuksen ja sen jäsenvaltioiden, Bolivian tasavallan, Kolumbian tasavallan, Ecuadorin tasavallan, Perun tasavallan ja Venezuelan tasavallan välistä yhteistyötä koskeva puitesopimus (jäljempänä yhteistyötä koskeva puitesopimus) hyväksyttiin yhteisön nimissä 7.4.1998 tehdyllä neuvoston päätöksellä 98/278/EY (EYVL L 127, s. 10).

11 Yhteistyötä koskevan puitesopimuksen 2 artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat antamaan uutta vauhtia suhteidensa kehittämiselle edistämällä yhteistyötään siten, että sitä laajennetaan uusille yhteistyöaloille.

12 Yhteistyötä koskevan puitesopimuksen 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet myöntävät kauppasuhteissaan toisilleen suosituimmuuskohtelun [vuoden 1994 GATT-sopimuksen] määräysten mukaisesti.

Molemmat osapuolet vahvistavat uudelleen tahtonsa noudattaa kauppasuhteissaan tätä sopimusta.”

13 Yhteistyötä koskevan puitesopimuksen 33 artiklan 2 kohdassa määrätään, että tämän sopimuksen määräyksillä korvataan ne yhteisön ja Cartagenan sopimuksen jäsenmaiden välisten sopimusten määräykset, jotka ovat tämän sopimuksen määräysten kanssa ristiriitaisia tai samoja kuin ne.

Neljäs AKT–ETY-yleissopimus

14 Neljäs AKT–ETY-yleissopimus, joka on allekirjoitettu Loméssa 15.12.1989, hyväksyttiin 25.2.1991 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 91/400/EHTY, ETY (EYVL L 229, s. 1). Tämän yleissopimuksen liitteenä olevassa banaaneista tehdyssä pöytäkirjassa N:o 5 olevan 1 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Mitään [Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioihin, jotka ovat tehneet kyseisen yleissopimuksen (jäljempänä ’AKT-valtiot’), kuuluvaa] valtiota ei aseteta sen yhteisön markkinoille suuntautuvan banaaniviennin osalta, ja kun on kyse pääsystä sen

perinteisille markkinoille ja sen eduista näillä markkinoilla, epäedullisempaan asemaan, kuin joka sillä on aiemmin ollut tai joka sillä tällä hetkellä on.”

Kansallinen lainsäädäntö

15 Lain 1798/1988, sellaisena kuin se on muutettuna lailla 1914/1990, 7 §:ssä säädettiin 1.7.1988 lukien, että valmistevero, jonka määrä on 150 Kreikan drakmaa (GRD) kilogrammalta, kannetaan banaaneista, jotka tuodaan ulkomailta, ja joissain tilanteissa Kreikassa tuotetuista banaaneista. Tämän jälkeen valmisteveroa on korotettu ja alennettu ennen kuin se poistettiin vuonna 1998.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

16 Suoraan Ecuadorista tuodun banaanierän tulliselvityksen johdosta heinäkuussa 1993 Katsivardasilta kannettiin tulleina ja muina maksuina yhteensä 6 785 565 GRD (19 913,61 euroa), jonka se maksoi esittäen kuitenkin varauksen valmisteverona maksetusta 4 986 100 GRD:n määrästä. Katsivardas vaati myöhemmin viimeksi mainitun määrän ja vastaavan arvonlisäveron osan, jotka sen mukaan on maksettu perusteettomasti, palauttamista.

17 Kun toimivaltainen tulliviranomainen oli kieltäytynyt palauttamasta tätä määrää, Katsivardas nosti kanteen Dioikitiko Protodikeio Athinonissa (Ateenan hallintotuomioistuin), joka hyväksyi kanteen kyseessä olevien veropäätösten kumoamisen ja palautusvaatimuksen osalta. Kun ylemmän oikeusasteen hallintotuomioistuin

kuitenkin muutti tätä päätöstä, Katsivardas teki kassaatiovalituksen Symvoulio tis Epikrateiasiin (ylin hallintotuomioistuin).

18 Toisin kuin pääasian valittaja, Symvoulio tis Epikrateias katsoo, että riidanalaista valmisteveroa on pidettävä ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklassa (josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 95 artikla, josta on muutettuna tullut EY 90 artikla) tarkoitettuna sisäisenä verona eikä ETY:n perustamissopimuksen 9 ja 12 artiklassa (joista on tullut EY:n perustamissopimuksen 9 ja 12 artikla, joista on muutettuina tullut EY 23 ja EY 25 artikla) tarkoitettuna tullia vaikutuksiltaan vastaavana maksuna. Tällaista sisäistä veroa voidaan kantaa laillisesti banaaneista, jotka tuodaan suoraan kolmansista maista, jos epäedullista verokohtelua ei ole suljettu pois yhteisön ja näiden kolmansien maiden välillä tehtyihin kauppasopimuksiin sisältyvissä erityislausekkeissa, kuten yhteistyösopimuksen 4 artiklassa.

19 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin viittaa lisäksi asiassa C-469/93, Chiquita Italia, 12.12.1995 annettuun tuomioon (Kok., s. I-4533), jonka mukaan banaaneista tehty pöytäkirja N:o 5, joka on neljännen AKT–ETY-yleissopimuksen liitteenä, sisältää määräyksen, jolla on tarkoitus taata AKT-valtioista peräisin olevien banaanien pääsy niiden perinteisille markkinoille sellaisin edellytyksin, jotka eivät ole epäedullisempia kuin ne, jotka olivat voimassa, kun vastaava lauseke, joka sisältyi 28.2.1975 allekirjoitettuun Lomén AKT–ETY-yleissopimukseen liitetyssä banaaneista tehdyssä pöytäkirjassa N:o 6 olevaan 1 kohtaan, tuli voimaan 1.4.1976 (jäljempänä standstill-lauseke).

20 Tästä seuraa ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan, että suosituimmuuskohtelun myöntäminen Cartagenan sopimuksen jäsenvaltioille merkitsee sitä, että näistä maista peräisin olevat banaanit samastetaan AKT-maista peräisin oleviin banaaneihin. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mahdollisuus arvioida pääasiassa kyseessä olevan veron kaltaisen valmisteveron laillisuutta riippuu siitä, luodaanko yhteistyösopimuksessa ja erityisesti sen 4 artiklassa oikeuksia, joihin yksityiset voivat vedota välittömästi jäsenvaltioiden kansallisissa tuomioistuimissa,

jolloin Katsivardas voisi vedota tähän artiklaan, luettuna yhdessä standstill-lausekkeen kanssa, pääasiassa kyseessä olevaa banaanien valmisteveroa vastaan.

21 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-377/02, Van Parys, 1.3.2005 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-1465), että Cartagenan sopimuksen jäsenvaltioiden kanssa myöhemmin tehdyn yhteistyötä koskevan puitesopimuksen sisältämästä suosituimmuuslausekkeesta ei voida päätellä tällaisia oikeuksia ja että AKT–ETY-yleissopimuksista seuraavat edut koskevat yksinomaan ”perinteisiä” AKT-banaaneja eli AKT-valtioista peräisin olevia banaaneja 1. 4.1976 todetun vuotuisen maahantuodun määrän rajoissa, joten näitä etuja ei näytetä voivan ulottaa koskemaan muista maista peräisin olevia banaaneja.

22 Symvoulio tis Epikrateias katsoi toisaalta, ettei unionin tuomioistuin ole milloinkaan lausunut yhteistyösopimuksesta, ja päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voiko yksityinen ([Ecuadorista peräisin olevia banaaneja myyntiin] tuova elinkeinonharjoittaja), joka vaatii kansallisen valmisteveron palauttamista sillä perusteella, että se on maksettu perusteettomasti, vedota kansallisessa tuomioistuimessa siihen, että kansallinen verosäännös (Kreikan lain 1798/1988 7 §, sellaisena kuin se on muutettuna Kreikan lain 1914/1990 10 §:llä) ei sovi yhteen [yhteistyösopimuksen] 4 artiklan kanssa?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

23 Kreikan hallitus kyseenalaistaa ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen sillä perusteella, että ensinnäkään se ei koske yhteisön oikeussäännön tulkintaa vaan sitä, missä määrin yksityinen voi vedota kansallisten säännösten ja yhteisön toimen ristiriitaisuuteen, ja toiseksi siinä ei täsmennetä, minkä säännöksen tulkinta on tarpeen.

24 Tältä osin on huomautettava, että vaikka unionin tuomioistuimella ei EY 234 artiklan mukaan ole toimivaltaa soveltaa yhteisön oikeussääntöä määrättyyn riitaan eikä sillä näin ollen ole toimivaltaa luonnehtia kansallisen oikeuden säännöstä tämän oikeussäännön kannalta, se voi kuitenkin tässä artiklassa määrätyssä tuomioistuinten välisessä yhteistyössä esittää asiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella kansalliselle tuomioistuimelle sellaiset yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka voivat olla kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisiä sen arvioidessa tämän säännöksen vaikutuksia (asia C-6/01, Anomar ym., tuomio 11.9.2003, Kok., s. I-8621, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Käsiteltävässä asiassa esitetty ennakkoratkaisukysymys, joka koskee yksityisen mahdollisuutta vedota kansallisessa tuomioistuimessa yhteistyösopimuksen 4 artiklaan sisältyvään suosituimmuuslausekkeeseen vastustaakseen kansallisen verosäännöksen soveltamista, koskee sitä, voiko tällä lausekkeella olla välitön oikeusvaikutus yksityiseen nähden, ja näin ollen sen tulkintaa.

26 Kyseinen lauseke sisältyy yhteistyösopimukseen, joka hyväksyttiin yhteisön nimissä asetuksella N:o 1591/84 ja joka muodostaa näin ollen vakiintuneen oikeuskäytännön valossa yhteisön toimielinten toimen, jonka tulkitsemiseen ennakkoratkaisumenettelyssä unionin tuomioistuimella on toimivalta (ks. vastaavasti asia 181/73, Haegeman, tuomio 30.4.1974, Kok., s. 449, Kok. Ep. II, s. 283, 4–6 kohta; asia C-162/96, Racke, tuomio 16.6.1998, Kok., s. I-3655, 41 kohta ja asia C-301/08, Bogiatzi, tuomio 22.10.2009, Kok., s. I-10185, 23 kohta).

27 Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä yhteisön oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä yhteisön oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (asia C-210/06, Cartesio, tuomio 16.12.2008, Kok., s. I-9641, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Se, voiko pääasian valittaja vedota tehokkaasti standstill-lausekkeeseen, johon sen pääasiassa esittämät perustelut, jotka koskevat kansallisessa lainsäädännössä käyttöön otetun banaanien valmisteveron laittomuutta, perustuvat, määräytyy käsiteltävässä asiassa sen vastauksen perusteella, joka annetaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämään kysymykseen siitä, voiko Katsivardasin kaltainen yksityinen vedota kansallisissa tuomioistuimissa yhteistyösopimuksen 4 artiklaan.

29 Näin ollen ei ole ilmeistä, että pyydetystä yhteisön oikeuden tulkinnasta ei olisi hyötyä kansalliselle tuomioistuimelle.

30 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisukysymys on otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

31 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksellään selvittämään, voiko yksityinen vedota välittömästi yhteistyösopimuksen 4 artiklaan jäsenvaltion kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa riita-asiassa.

32 Tältä osin on aivan ensimmäiseksi todettava, että kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti Euroopan unionin toimielimillä, joilla on toimivalta neuvotella ja tehdä sopimus kolmansien maiden kanssa, on vapaus sopia näiden kolmansien maiden kanssa niistä oikeusvaikutuksista, joita sopimusmääräyksillä on oltava sopimuspuolten kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Ainoastaan silloin, kun tätä kysymystä ei ole ratkaistu sopimuksessa, on toimivaltaisten tuomioistuinten ja erityisesti unionin tuomioistuimen – Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisen toimivaltansa rajoissa – tehtävänä päättää tästä kysymyksestä samalla tavoin kuin kaikista muistakin tulkintakysymyksistä, jotka koskevat sopimuksen soveltamista unionissa (ks. asia 104/81, Kupferberg, tuomio 26.10.1982, Kok., s. 3641, Kok. Ep. VI, s. 555, 17 kohta; asia C-149/96, Portugali v. neuvosto, tuomio 23.11.1999, Kok., s. I-8395, 34 kohta ja yhdistetyt asiat C-120/06 P ja C-121/06 P, FIAMM ja FIAMM Technologies v. neuvosto ja komissio, tuomio 9.9.2008, Kok., s. I-6513, 108 kohta).

33 On myös huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin kolmansien maiden kanssa tekemän sopimuksen määräysten välitöntä oikeusvaikutusta on aina analysoitava kyseisen sopimuksen tarkoituksen, rakenteen ja sanamuodon perusteella (ks. em. asia Chiquita Italia, tuomion 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Kuten Euroopan komissio huomautti istunnossa, tällaisen tutkinnan yhteydessä kansainvälisen sopimuksen hyväksymisestä tehdyn oikeustoimen luonteella ei sen sijaan ole merkitystä. Kuten asiassa 12/86, Demirel, 30.9.1987 annetusta tuomiosta (Kok., s. 3719, Kok. Ep. IX, s. 177, 25 kohta) ilmenee, sillä, onko kansainvälisen sopimuksen määräys hyväksytty päätöksellä vai asetuksella, ei nimittäin voi olla vaikutusta tämän määräyksen välittömän oikeusvaikutuksen tunnustamiseen. Näin ollen on hylättävä

Katsivardasin sen tueksi, että yhteistyösopimuksen suosituimmuuslausekkeella on välitön oikeusvaikutus, esittämä perustelu, joka koskee sitä, että yhteistyösopimus on hyväksytty asetuksella toisin kuin yhteistyötä koskeva puitesopimus, joka on hyväksytty päätöksellä.

35 Yhteistyösopimuksen 4 artiklan osalta on todettava, että toisin kuin Italian hallitus väittää, se, että tämä määräys sisältyy yhteistyösopimukseen, ei lähtökohtaisesti sulje pois sitä, että yksityinen voi vedota siihen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nimittäin se, että tällaisen sopimuksen tarkoituksena on pääasiassa edistää sopimuksen osapuolina olevien kolmansien maiden talouden kehittymistä, ja sopimuksessa rajoitutaan yhteistyön aikaansaamiseen sopimuspuolten välillä pyrkimättä näiden maiden tulevaan jäsenyyteen unionissa, ei luonteeltaan estä sopimuksen tiettyjen määräysten välitöntä sovellettavuutta (ks. analogisesti asia 87/75, Conceria Bresciani, tuomio 5.2.1976, Kok., s. 129, Kok. Ep. III, s. 17, 23 kohta; em. asia Kupferberg, tuomion 22 kohta ja asia C-18/90, Kziber, tuomio 31.1.1991, Kok., s. I-199, Kok. Ep. XI, s. I-9, 21 kohta).

36 Edellä mainitussa asiassa Van Parys antamansa tuomion 58 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin vastasi kysymykseen, joka koski yhteistyösopimusta seuranneen yhteistyötä koskevan puitesopimuksen sisältämän suosituimmuuslausekkeen tulkintaa, ja totesi, että yksityinen ei voi vedota tähän lausekkeeseen jäsenvaltion tuomioistuimessa. Yksikään niistä, joita asia koskee ja jotka ovat esittäneet huomautuksia unionin tuomioistuimelle esillä olevassa oikeudenkäyntimenettelyssä, ei ole kyseenalaistanut tätä tulkintaa.

37 Näin ollen on tutkittava, onko olemassa seikkoja, joiden perusteella tästä yhteistyötä koskevan puitesopimuksen sisältämää suosituimmuuslauseketta koskevasta arviosta voitaisiin poiketa, kun kyse on yhteistyösopimuksen sisältämän suosituimmuuslausekkeen tulkinnasta.

38 On totta, että yhtäältä yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen sisältyvän suosituimmuuslausekkeen ja toisaalta yhteistyösopimukseen sisältyvän suosituimmuuslausekkeen sanamuodot ovat erilaiset. Sitä, että tämän viimeksi mainitun lausekkeen sanamuoto on erilainen, voidaan kuitenkin pitää seikkana, joka edellyttää poikkeavaa

tulkintaa kyseisen lausekkeen mahdollisen välittömän oikeusvaikutuksen osalta, ainoastaan, jos sopimusten yleinen rakenne ja tarkoitus osoittaisivat, että sopimuspuolet olisivat tahtoneet tämän sanamuodon erilaisuuden avulla poistaa yhteistyötä koskevan puitesopimuksen 4 artiklalta välittömän oikeusvaikutuksen, joka olisi aiemmin tunnustettu yhteistyösopimuksen 4 artiklalle.

39 Yhteistyötä koskeva puitesopimus ja erityisesti sen 4 artikla eivät kuitenkaan ole ominaisuuksiltaan sellaisia, että ne osoittaisivat, että sopimuspuolet olisi asetettu epäedullisempaan asemaan kuin missä asemassa ne olivat yhteistyösopimuksen nojalla erityisesti suosituimmuuslausekkeen valossa.

40 Päinvastoin yhteistyötä koskevan puitesopimuksen luonteesta ja tarkoituksesta on nimittäin ensiksi todettava, että puitesopimuksen tavoitteena on uudistaa ja syventää sopimuspuolten yhteistyösopimuksen puitteissa antamia vastavuoroisia sitoumuksia. Vaikka samat sopimuspuolet ovat tehneet molemmat sopimukset ja vaikka niiden täytäntöönpano tapahtuu samoissa institutionaalisissa puitteissa, koska yhteistyötä koskevan puitesopimuksen 32 artiklan 1 kohdan nojalla säilytetään yhteistyösopimuksella luodut sekakomitea ja alakomiteat, yhteistyötä koskevassa puitesopimuksessa määrätään kyseessä olevien alojen lukumäärän kannalta laajemmasta ja erityistoimenpiteiden osalta pidemmälle menevästä yhteistyöstä.

41 Yhteistyösopimuksen nimen muuttaminen yhteistyötä koskevaksi puitesopimukseksi johtuu viimeksi mainitun sopimuksen 39 artiklan 1 kohdan mukaan siitä, että sopimuspuolet halusivat varata itselleen mahdollisuuden täydentää puitesopimusta alakohtaisilla tai erityisiä toimia koskevilla sopimuksilla, eikä siitä, että ne olisivat halunneet sopia suppeammista sitoumuksista.

42 Näiden kahden sopimuksen vertailu paljastaa siis sen yhteistyön, johon sopimuspuolet ovat sitoutuneet, intensiteetin asteittaisen vahvistumisen.

43 Kuten lisäksi komissio huomauttaa, on niin, että kun yhteistyösopimuksen 4 artikla hyväksyttiin, kaikki Cartagenan sopimuksen jäsenmaat eivät vielä olleet vuoden 1947 GATT-sopimuksen osapuolia. Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa Van Parys antamansa tuomion 57 kohdassa yhteistyötä koskevasta puitesopimusta, tämän puitesopimuksen osapuolten aikomuksena oli laajentaa vuoden 1994 GATT-sopimuksen yhteydessä luodun järjestelmän soveltaminen koskemaan Cartagenan sopimuksen jäsenvaltioita, jotta niihin voidaan soveltaa GATT-sopimuksen 1 artiklan 1 kohtaan sisältyvää suosituimmuuslauseketta ilman, että tämän lausekkeen ulottuvuutta muutetaan. Samat perustelut pätevät myös yhteistyösopimuksen osalta, koska sen 4 artiklan muotoilun perusteella ei ole selvää, että sopimuspuolet olisivat halunneet myöntää kolmelle Cartagenan sopimuksen jäsenmaalle, jotka eivät vielä olleet vuoden 1947 GATT-sopimuksen jäseniä, kaupallisia myönnytyksiä, jotka ylittäisivät ne myönnytykset, jotka ne olivat myöntäneet GATT-sopimuskumppaneilleen.

44 Tästä seuraa, että yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Van Parys antama ratkaisu, jonka mukaan yhteistyötä koskevan puitesopimuksen sisältämällä suosituimmuuslausekkeella ei ole välitöntä oikeusvaikutusta, pätee myös yhteistyösopimuksen 4 artiklaan.

45 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että yhteistyösopimuksen, joka on hyväksytty asetuksella N:o 159/84, 4 artiklassa ei myönnetä yksityisille oikeuksia, joihin ne voisivat vedota jäsenvaltion tuomioistuimissa.

Oikeudenkäyntikulut

46 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan talousyhteisön sekä Cartagenan sopimuksen ja sen jäsenvaltioiden Bolivian, Kolumbian, Ecuadorin, Perun ja Venezuelan välisen yhteistyösopimuksen, joka on hyväksytty 4.6.1984 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1591/84, 4 artiklassa ei myönnetä yksityisille oikeuksia, joihin ne voisivat vedota jäsenvaltion tuomioistuimissa.

Allekirjoitukset